

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária

A kereskedelmi jog története

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

1

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege	kollokviummal záródó előadás
Tagozat	MAT-JN-17/EN
Tárgyfelelős tanszék	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék
Oktatók	Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár
Elérhetőség	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 44. szoba Tel/Fax: (62) 544-412 E-mail: jogtort@juris.u-szeged.hu
Tantárgyi kreditpontok	5
Követelmények	az adott tantárgy követelményei a tantárgy coospace színterén

A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN

1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

4. Az olvasólecke elsajátítását segíti a hozzátartozó videólecke.
5. Tanulmányozza a kötelező tananyag vonatkozó részeit. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom.
6. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre.
7. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.

Olvasólecke

Kereskedelmi társaságok I.

Mind a magánjogi, mind a kereskedelmi társaság **személyegyesülés**, de a kereskedelmi társaságot

- szerződés létesíti,
- önálló szervezettel bír,
- cél: a közös, kölcsönös és megengedett iparszerű foglalkozás kereskedelmi ügyletekkel,
- minden kereskedelmi társaság = kereskedő, attól a pillanattól, amikor létrejött (részvénytársaságot bejegyzik) addig a pillanatig, amíg meg nem szűnik.

a társaság jogi szabályozását tekintve két rendszer létezik:

- *a római jogi societas*: a társaság vagyona a tagok vagyona, melyet a társaság hitelezői is kielégítésül használhatnak. A tagok között nincs egyetemlegesség.
- *germán jogi „közösség”*: az összeadott vagyont dologi értelemben megköti és a tag a társaság fennállása alatt nem rendelkezhet vele.

I. Közkereseti társaság

„Ha két vagy több személy kereskedelmi üzletet közös cég alatt, korlátlan és egyetemleges, közvetlen kötelezettség mellett folytat.”

„Közkeresetre összeállott társaságok ...a) Mellyeknek tagjai a társasági czímben nyilván megneveztetnek, vagy a címhez ragasztott ezen szóban „és társak” (et Comp.) befoglaltatnak, s ezen társaságnál minden egyes tag egész vagyonával kötelezve vagyon, a társaságnak külső személyekkel kötött szerződéseire nézve. Az ilyen társaságok szoros értelemben közkereseti társaságoknak neveztetnek.”
(1840:XVIII.tc.)

A társaság hitelezői nemcsak a társasági vagyonból, hanem bármely tag magánvagyonából is kielégíthették magukat.

- csak cégbejegyzésre jogosított és kötelezett kereskedők létesíthették,
- minden tagnak képesnek kellett lennie arra, hogy saját nevében kereskedelmi ügyletekkel, iparszerűleg foglalkozzon.
- a **társasági szerződéshez** semmilyen alaki szabályt nem írt elő a törvény;
- szükséges volt a cégbejegyzés

Cégbejegyzés tartalma:

- tagok neve,
- tagok lakhelye/telephelye;
- a társaság cégét /nevét;
- a székhelyét;
- a társaság képviselőinek a nevét;
- a társaságban bekövetkezett változásokat.

A társaság tagjai kifelé egyenlő jogállással bírnak.

A tagok egymás közti viszonya:

A társaság vagyona a tagok betétjéből áll.

Betét: az a vagyonerék, melyet a társasági tag a társaságba behoz, ez lehetett

- tulajdonba adás,
- használatba adás a tulajdonjog fenntartásával.

A tag:

- nem köteles a betét értékét emelni.
- a társaság többi tagjának beleegyezése nélkül nincs joga a betétet vagy a vagyoniilletőséget csökkenteni.

A társaság felelt:

- a társaság tagjának mindazon kiadásaiért, melyeket a társaság ügyeiben tett;
- azon kötelezettségeiért, melyeket a társaság helyett vállal,
- azon veszteségeikért, melyek őt közvetlenül az ügyvezetésből vagy az azzal elválaszthatatlanul járó veszélyekből érik.

Különbség van a társaság vagyona és a társaság tagjainak magánvagyonára között.

- a társaság vagyona a társaság hitelezőinek kielégítésére szolgál;
- a társaság hitelezője csőd esetén először a társaság vagyonából kérhet kielégítést, a tag vagyonából csak annyiban, amennyi a hitelező követeléséből még fennáll.
- a tag magánhitelezője a társaság vagyonába átbocsátott vagyontárgyakat közvetlenül nem foglalhatja le, csak azt veheti végrehajtás alá, ami adósának a társaságból jövedelemképp jár.

„A társasági tagok feleségei követeléseiket szintén azon módon, mint a kereskedők és gyártók, csődület esetére biztosíthatják.” (1840:XVIII. tc.)

„Ha a kereskedő akkor, midőn címét ... bejegyeztette, házas, felesége hozományának (allatura), hitbérének (dos) és jegyajándékának (paraphernum) mennyiségét, mindjárt a bejegyzés alkalmával ... azon hozományokra nézve pedig, mellyek a házasság után jöttek kezébe, azonnal ugyanazon hatóságnál, mellynél kereskedési címét bejegyeztette, írásban két példányban bejelenteni, és bejegyeztetéséért folyamodni köteles....A kereskedő feleségének illy módon be nem jelentett követeléseit csődület esetében elsőbbséggel nem bírják.” (1840:XVI.tc.)

A tagok kötelezettségei:1. egymás viszonylatában- **gondosság és felelősség**

A társaság tagja a társaság ügyeiben oly gondosságot köteles tanúsítani, mint amit saját ügyeiben szokott. = culpa in concreto

ez eltér mind a magánjog – diligens paterfamilias - , mind a kereskedelmi jog egyéb rendelkezéseitől – rendes kereskedő gondossága

- **versenytilalom**

Egyik társasági tagnak sincs joga a többiek beleegyezése nélkül a társaság üzletkörébe eső ügyletet saját vagy más részére kötni, s nem áll jogában azonos üzletkörrel bíró más társaságban beltagnaként részt venni.

2. harmadik személyek felé

A tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlanul, egyetemlegesen és közvetlenül felelősek.

- **korlátlan:** a tagok nemcsak vagyoni betétük erejéig, hanem ezen felül egész magánvagyonukkal felelnek;

- **egyetemleges:** a hitelező egész követelését érvényesítheti bármely tag ellen;

- **közvetlen:** a hitelező bármely tag ellen fordulhat egyenesen.
a felelősség csak csőd esetén válik közvetetté. KT 97.§

Ugyanezt a szabályt érvényesíti az ADHGB is.

*„In Falle des Concurses der Gesellschaft sollen deren Glaubiger jedoch
zunächst aus dem Gesellschaftsfond befriedigt werden und das*

Ha valamely közkereseti társaságba utóbb lép be valaki, tekintet nélkül arra, hogy a cégben történt-e változás vagy sem, a belépés előtt keletkezett társasági kötelezettségeikért a többi tagokkal egyenlően felelős.

A társaságból való kilépés vagy a társaság feloszlása a felelősséget önmagában nem szünteti meg.

A közkereseti társaság képvisellete:

- valamennyi tag jogosult a társaság képviselétére;
- a képviselő nemcsak azokra az ügyletekre vonatkozik, amelyek a társaság üzletkörébe tartoznak, hanem mindennemű ügyletekre és cselekményekre, a társaság tulajdonát képező ingatlanok elidegenítésére és megterhelésére is.

Társasági vagyon 3. személyek felé

- a tagok magánhitelezői a tag betétjét sem biztosítás, sem kielégítés végett nem vehetik igénybe;
- a társaság fennállta alatt a társaság adóssai sem egészben, sem részben nem számíthatják be a társaságnak azt, mit az egyes tagok ellen követelhetnek;
- a társaság hitelezői csőd esetén a társasági vagyonból nyerhetnek kielégítést.

Közkereseti társaság felozlási okai:**1. de facto:**

- a társaság csőd alá kerül;
- valamelyik tag meghal, kivéve, ha szerződésileg kikötötték, hogy a társaság az elhunyt tag örököseivel tovább folytatódik;
- egyik tag kerül csőd alá;
- egyik tag elveszti vagyona feletti szabad rendelkezési jogát,
- a tagok a felozlásban kölcsönösen megegyeznek;
- a társaságot bíró ítélettel felozlatták;
- eltelt az az idő, amelyre a társaságot alapították: kivéve, ha a tagok hallgatólagosan tovább folytatták a társaság üzleti tevékenységét: ilyenkor a társaságot határozatlan időre létrehozott társaságnak tekintik;
- bekövetkezett az a feltétel, amelyhez a társaság felozlása kötve volt;
- a bizonytalan időre kötött társasági szerződést az egyik tag felmondja.

A felozlási okot a cégjegyzékbe be kell vezetni.

2. jogerős bírói ítélettel: a felozlás constitutív jelleggel következik be.

Minden társasági tagnak joga van *felosztatási keresetet indítani* a társaság felosztatására a kikötött idő eltelte előtt, vagy ha határozatlan időre alakult a társaság előleges felmondás nélkül, ha azon lényeges feltételek, amelyekre a társaság létrejött többé nem állnak fenn.

- a társasági cél elérése külső okok miatt lehetetlen;
- valamelyik tag az üzletvezetésnél vagy a számadásnál rosszhiszeműen járt el;
- valamelyik tag a társaság cégével vagy vagyonával magáncéljaira visszaél;
- valamelyik tag tartós betegsége miatt a tisztséghez tartozó társasági ügyekre alkalmatlanná válik.

3. a társasági tag magánhitelezőinek felmondási joga:

A társaság fennállása alatt a társasági dolgokra végrehajtást nem kérhetnek, s így pénzükhöz csak a társaság felosztatásakor juthatnak – de igazolniuk kell:

- a felmondás az üzleti év lefolyása előtt legalább fél évvel történt;
- a tag magánvagyonára előzőleg siker nélkül vezetett végrehajtást;
- a társasági tagnak a társaság feloszlása esetére jutó illetményét is végrehajtás alá vették.

Kiválás a társaságból:

Az a tag, melynek személyében a feloszlási ok bekövetkezett, a társaságból kilép, a társaság az eddigi jogokkal és kötelezettségekkel továbbra is fennmarad.

1. A társaság tagjai a feloszlás előtt abban állapodtak meg, hogy a társaság egy vagy több tag kilépése esetén is folytatódik. A társaság egyedül a kilépett tagra vagy tagokra nézve szűnik meg.
2. A bíróság a többi tag egyetértő indítványára a társaság feloszlása helyett az illető tag *kizárását* mondja ki.
3. Ha valamelyik társasági tag magánhitelezője a társaság feloszlását követeli, a többi tag – egyhangú határozattal – a feloszlás helyett a *végkielégítést* választja, s a tagot (adóssá) a társaságból kilépettnek minősíti.

Felszámolás:

- a felszámolás alatt a társaság jogi lényegében változás nem történik,
- a társaságnak 3. személyek felé és egymás közötti jogviszonyaira azok a szabályok vonatkoznak, mint a felosztatás előtt.

Az üzletvezetés és a képviselet átszáll a felszámolóra!

- köteles a folyó ügyleteket befejezni;
- a társaság kötelezettségeit teljesíteni;
- a társaság kinnlévő követeléseit behajtani;
- a társasági vagyont készpénzzé tenni;
- a társaságot képviselni.

A **végkielégítés** készpénzben történik: a tagok által a társaságba hozott dolgok nem természetben, hanem értékük szerint adatnak vissza.

II. Betéti társaság

Átmenetet képez a magánjogi és a közkereseti társaság, mint személyegyesülés, másrészt a részvénytársaság, mint tőkeegyesítés között.

„Ezen közkereseti társaságok azonban olly tagokat is vehetnek fel, mellyek csak bizonyos befizetést veszélyre (Einlage auf Gefahr) tesznek, s azért magoknak a törvényeseknél nagyobb kamatokat köthetnek ki, de a társaság ügyeire egyéb befolyással nem birnak, s a befizetett sommán felül, egyéb vagyonukkal a társaság tartozásaiért nem felelnek, s ezen tagok kültagoknak (commenditaires, stille Gesellschafter) neveztetnek.” (1840:XVIII.tc.)

A közös cég alatt folytatott kereskedelmi üzletnél a társak közül egy vagy több tag csak kikötött vagyonbetéttel felelős, a többi tagot korlátlan, egyetemleges és közvetlen felelősség terheli.

- **beltag:** reá a közkereseti társaságra vonatkozó normák alkalmazandók;
- **kültag:** korlátozott a felelőssége, lehet „nem kereskedő” is.

Megalakulásához nem szükséges alakszerűség, de hallgatólagos sem lehet, mert a kültag, kültagok felelősségét meg kell határozni.

Bejegyzési kötelezettség terheli: ha a társaság bejegyzése előtt kezdi meg tevékenységét a kültag, a bejegyzés közzétételéig keletkezett társasági kötelezettségeikért úgy felel, mint a beltag, kivéve, ha bizonyítja, hogy a 3. személy tudott korlátozott felelősségről.

Társasági szerződés: rendezi a tagok egymásközi viszonyait

- üzletvezetés csak a beltagokat illeti;
- a kültag követelheti az évi mérleget másolatban közölni vele;
- a versenytilalom nem vonatkozik a kültagra.

Beltag felelőssége: azonos a közkereseti társaság tagjainak a felelősségével;

Kültag felelőssége korlátozott, csak a társaságba bevitt betét értékéig felel, magánvagyonával nem.

- A betétet a társaság fennállása alatt sem egészben, sem részben visszafizetni, elengedni nem szabad.
- Kamatot a kültag csak akkor kaphat, ha ezzel nem csökken a betét nagysága.
- Veszteség által csökkent vagyon kiegészítéséig a kültag sem kamatot, sem nyereséget nem vehet fel.
- ha a kültag a társaság részére üzletet köt anélkül, hogy határozottan kijelentené, hogy cégvezetői vagy meghatalmazotti minőségben járna el: az ügyletért beltagként felel.
- kültag nevét nem lehet a betéti társaság cégébe (nevébe) felvenni;
- a kültag, betétjének egy részével is kiválhat a társaságból;
- ha valamelyik kültag meghal vagy szabad rendelkezési jogát elveszti, az a társaság feloszlását nem vonja maga után.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. A kereskedelmi társaságok mely típusait szabályozták 1840-ben?
2. Mi a különbség a közkereseti társaság szabályozásában az 1840 és az 1875. évi törvényekben?
3. A közkereseti társaság tagjainak milyen a felelőssége 3. személyek felé?
4. Mit jelent a versenytilalom?
5. Miben különbözik a betéti társaság a közkereseti társaságtól?
6. Melyek a közkereseti társaság feloszlásának okai?
7. Mit jelent a felszámolás? Mit kell a társasági szerződésnek tartalmaznia?

KÖTELEZŐ TANANYAG

Az előadáson elhangzottak.

Mezey Barna (szerk): Magyar jogtörténet. Osiris K., Budapest, 2007.

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

13

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

